

II

(Jogi aktusok, amelyek közzététele nem kötelező)

BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA

(2006. augusztus 24.)

a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről

(2006/585/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 211. cikkére,

mivel:

- (1) A Bizottság 2005. június 1-jén közzétette i2010 elnevezésű kezdeményezését, amely a gazdasági növekedés, a munkahelyteremtés és az európai polgárok életminősége érdekében az új információs technológiák előnyeinek optimális kihasználását célozza. A Bizottság az i2010 kezdeményezés kulcsfontosságú elemeként jelölte meg a digitális könyvtárakat. Az „i2010: digitális könyvtárak” című, 2005. szeptember 30-i közleményében⁽¹⁾ a Bizottság stratégiát hirdetett Európa kollektív emlékeztének digitalizálására, online hozzáférhetőségére és digitális megőrzésére. Ez a kollektív emlékezet nyomtatott termékeket (könyveket, folyóiratokat, hírlapokat), fényképeket, múzeumi tárgyakat, levéltári dokumentumokat és audiovizuális anyagokat (a továbbiakban együtt: kulturális anyagok) foglal magában.
- (2) Célszerű olyan intézkedéseket ajánlani a tagállamok figyelmébe, amelyek révén az internet felhasználásával optimalizálható az európai kulturális örökségben rejlő gazdasági és kulturális lehetőségek kiaknázása.
- (3) Ebben az összefüggésben bátorítani kell a könyvtárak, a levéltárak és a múzeumok anyagainak digitalizálását. Az online elérhetőség lehetővé teszi a polgárok számára Európa-szerte mindenütt, hogy szórakozásuk, tanulmányaik és munkájuk céljából hozzáférjenek a kérdéses anyagokhoz, és felhasználják azokat. Ezáltal Európa sokszínű és soknyelvű öröksége tiszta köntösben jelenhet meg az interneten. A digitalizált anyagok különböző gazdasági ágazatokban, például az idegenforgalomban vagy az oktatásban, valamint az alkotó tevékenység céljára is felhasználhatók.
- (4) A 2005–2006. évi kulturális munkatervre vonatkozó, 2004. november 15–16-i tanácsi következtetések kiemelik az alkotó tevékenység és a kreatív iparágak jelentőségét az európai gazdasági növekedés szempontjából, és a digitalizálás terén rámutatnak az összehangolt fellépés szükségességére.
- (5) A mozgóképörökségről és a kapcsolódó ágazati tevékenységek versenyképességéről szóló, 2005. november 16-i 2005/865/EK európai parlamenti és tanácsi ajánlás⁽²⁾ már ajánlotta a tagállamoknak, hogy alkalmas intézkedések elfogadásával erősítsék a digitális és az új technológiák felhasználását a filmalkotások összegyűjtésében, katalogizálásában, megőrzésében és helyreállításában. A filmalkotások tekintetében ez az ajánlás több tekintetben is kiegészíti a mozgóképörökségről szóló európai parlamenti és tanácsi ajánlást.
- (6) A digitalizálás fontos eszköze annak, hogy az érdeklődők a kulturális anyagokhoz szélesebb körben is hozzáférhessenek. Egyes esetekben egyedül digitalizálás révén biztosítható, hogy az anyag fennmaradjon a jövő nemzedékek számára. Ennek megfelelően a tagállamokban máris számos kezdeményezés történt a digitalizálás terén, az erőfeszítések azonban még szórványosak. A kulturális örökség digitalizálása vonatkozásában a tagállamok összehangolt fellépése fokozná az anyagok kiválasztásának következetességét, és kiküszöbölné az átfedéseket. Az összehangolt fellépés egyúttal biztonságosabb környezetet is teremtené a digitalizálási technológiákba beruházó vállalatok számára. A digitalizálás terén a jelenlegi és a tervezett tevékenységek számbavétele és a szisztematikus célkitűzés hozzájárulna a felsorolt célkitűzések valóra váltásához.
- (7) A digitalizálás magánfinanszírozása és a köz- és magán-szektor által létrehozott partnerségek révén a digitalizálásba a magánszektor is bevonható; ezek a működési formák további bátorítást érdemelnek.

⁽¹⁾ COM(2005) 465 végleges.

⁽²⁾ HL L 323., 2005.12.9., 57. o.

- (8) Az új technológiákra és a nagy léptékű digitalizáló műhelyekre irányuló beruházások úgy csökkenthetik a digitalizálás költségeit, hogy közben megmarad vagy javul a minőség; ezért ezek a beruházások ajánlásra érdemesek.
- (9) Egy egységes, többnyelvű hozzáférési pont lehetővé tenné Európa megosztott – azaz különböző helyeken, különböző szervezeteknél őrzött – digitális kulturális örökségének online kutathatóságát. Egy ilyen hozzáférési pont érzékelhetőbbé tenné ezt az örökséget, és kiemelné a közös vonásokat. A hozzáférési pontot célszerű folyamatban lévő kezdeményezésekre, például az Európai Könyvtárra építeni, amelyben Európa könyvtárai máris együttműködnek. A munkába lehetőség szerint be kell vonni a kulturális anyagokhoz fűződő jogok magánszektorbeli tulajdonosait és valamennyi érdeklődő érintettét is. Bátorítani kell, hogy a tagállamok és a kulturális intézmények erősen elkötelezzék magukat egy ilyen hozzáférési pont kialakítása mellett.
- (10) A könyvtárak, a levéltárak és a múzeumok által őrzött anyagoknak csak egy része van köztulajdonban abban az értelemben, hogy már nem képezi szellemi tulajdonjogok tárgyát, miközben a többi szellemi tulajdonjogok oltalmát élvezi. Mivel a szellemi tulajdonjogok kulcsszerepet játszanak az alkotókedv ösztönzésében, Európa kulturális anyagait a szerzői és a szomszédos jogok teljes mértékű tiszteletben tartásával kell digitalizálni, hozzáférhetővé tenni és megőrizni. Ebből a szempontból különösen lényeges az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽¹⁾ 5. cikke (2) bekezdésének c) pontja, 5. cikke (3) bekezdésének n) pontja, 5. cikkének (5) bekezdése és (40) preambulumbekkezdése. Olyan területeken, mint például a gazdátlan művek – azaz olyan, szerzői jogi oltalom alatt álló művek, amelyek jogosultjait nehéz vagy lehetetlen felkutatni – vagy a kereskedelmi forgalomban már nem kapható, illetve már nem forgalmazott (audiovizuális) művek esetében engedélyeztetési mechanizmusok révén elősegíthető a jogviszonyok tisztázása, és ezáltal segíthetők a digitalizálásra és az online hozzáférhetővé tételre irányuló erőfeszítések. Ezeket a mechanizmusokat ennek megfelelően, a jogtulajdonosokkal szoros együttműködésben bátorítani kell.
- (11) Egyes nemzeti jogi rendelkezések gátolhatják a köztulajdonban lévő művek felhasználását például azzal, hogy a mű minden egyes többszörözéséhez közigazgatási aktust követelnek meg. Az ilyen gátló tényezőket fel kell kutatni, és lépéseket kell tenni felszámolásukra.
- (12) A holnap emlékeztetének megőrzéséről – a digitális tartalomnak a jövő nemzedékek számára történő megőrzéséről szóló, 2002. június 25-i 2002/C 162/02 tanácsi állásfoglalás⁽²⁾ célkitűzéseket és indikatív intézkedéseket javasol a digitális tartalom jövő nemzedékek számára

történő megőrzése érdekében. Egyelőre azonban a digitális tartalom megőrzése terén a tagállamok nem rendelkeznek világos és átfogó politikákkal. E politikák hiánya fenyegeti a digitalizált anyagok fennmaradását, és a digitális formában előállított anyagok elkallódását eredményezheti. A digitális megőrzés hatékony módjainak kifejlesztése messzire mutat, és nemcsak a közintézmények kulturálisanyag-megőrző tevékenységére hat ki, hanem minden olyan szervezetre is, amely digitális anyagok megőrzésére kötelezett vagy digitális anyagokat kíván megőrizni.

- (13) Több tagállam olyan jogszabályi kötelezettségeket vezetett be vagy készül bevezetni, amelyek előírják a digitális anyagok előállítói számára, hogy az előállított anyagból egy vagy több köteles példányt egy ezzel megbízott szervnek beszállítsanak. A tagállamoknak hatékonyan együtt kell működniük annak érdekében, hogy a digitális anyagok kötelespéldány-szolgáltatásának szabályai ne mutassanak túlzottan nagy eltéréseket, és ezt az együttműködést bátorítani kell.
- (14) Az úgynevezett webes szüretelés („web-harvesting”) olyan új technika, amelynek segítségével az interneten található anyagok megőrzési céllal összegyűjthetők. Lényege, hogy az ezzel megbízott intézmény nem csupán fogadja a köteles példányokat, hanem aktív gyűjtést végez, miáltal minimális szintre szorítható a digitális anyagokkal kapcsolatos eljárási teher; a nemzeti jogalkotóknak ezért célszerű rendelkezniük e technika alkalmazásáról,

AJÁNLJA, HOGY A TAGÁLLAMOK:

Digitalizálás és online hozzáférhetőség

1. az átfedések kiküszöbölése, valamint az európai szintű együttműködés és szinergiák lehetőségeinek kihasználása érdekében gyűjtsenek információkat azokról a könyvekről, folyóiratokról, hírlapokról, fényképekről, múzeumi tárgyokról, levéltári dokumentumokról és audiovizuális anyagokról (a továbbiakban együtt: kulturális anyagok), amelyeknek jelenleg folyik vagy tervbe van véve a digitalizálása, és hozzanak létre olyan áttekintéseket, amelyek számba veszik ezeket az erőfeszítéseket;
2. a levéltárakban, a könyvtárakban és a múzeumokban található analóg anyagok digitalizálására vonatkozóan tűzzenek ki olyan számszerű célokat, amelyek jelzik az európai digitális könyvtárba felvehető digitalizált anyagok mennyiségének várható növekedését, valamint a közigazgatás által erre a célra szánt költségvetést;
3. bátorítsák a kulturális intézmények és a magánszektor olyan partnerkapcsolatait, amelyek újfajta forrásokat biztosítanak a kulturális anyagok digitalizálásának finanszírozásához;
4. a digitalizálásra szakosodott európai központok részeként vagy velük szoros együttműködésben hozzanak létre és tartssanak fenn nagy léptékű digitalizáló műhelyeket;

⁽¹⁾ HL L 167., 2001.6.22., 10. o.

⁽²⁾ HL C 162., 2002.7.6., 4. o.

5. egy egységes, többnyelvű, Európa megosztott – azaz különböző helyeken, különböző szervezeteknél őrzött – digitális kulturális anyagainak elérését biztosító hozzáférési pont kialakításával segítsék egy európai digitális könyvtár ügyét, és ennek céljából:
- a) bátorítsák a kulturális intézményeket, a kiadókat és a többi jogtulajdonost, hogy digitalizált anyagaikat tegyék az európai digitális könyvtáron keresztül kutathatóvá;
 - b) a digitalizált anyagok európai szintű interoperabilitása és a többnyelvű kereshetőség megkönnyítése érdekében gondoskodjanak arról, hogy a kulturális intézmények, illetőleg az adott esetben megfelelően a magánvállalatok egységes szabványok alapján végezzék a digitalizálást;
6. javítsák a kulturális anyagok digitalizálásának és online hozzáférhetőségének feltételeit, és ennek céljából:
- a) az érdekeltekkel folytatott konzultációk alapján hozzanak létre olyan mechanizmusokat, amelyek megkönnyítik a gazdátlan művek felhasználását;
 - b) az érdekeltekkel folytatott konzultációk alapján hozzanak létre vagy segítsenek életben tartani olyan önkéntes mechanizmusokat, amelyek elősegítik a kereskedelmi forgalomban már nem beszerezhető, illetőleg a már nem forgalmazott művek felhasználását;
 - c) segítsék elő jegyzékek gondozását az ismert gazdátlan és köztulajdonban lévő művekről;
 - d) kutassák fel nemzeti jogukban azokat a tényezőket, amelyek gátolják a köztulajdonban lévő kulturális anyagok online hozzáférhetőségét és felhasználását, és tegyenek lépéseket e tényezők felszámolására;
- a) leírja a szervezeti megoldást, a résztvevők feladatait és felelősségi körét, valamint a rendelkezésre bocsátandó forrásokat;
- b) olyan konkrét cselekvési terveket tartalmaz, amelyek felvázolják az egyes célkitűzések révén elérni kívánt célokat és a megvalósítás időütemezését;
8. ezekről a stratégiákról és cselekvési tervekről cseréljenek egymással információkat;
9. a szellemi tulajdonjogokra irányadó közösségi és nemzetközi jogi rendelkezések teljes mértékű tiszteletben tartásával tegyék lehetővé nemzeti jogukban a közintézmények számára a digitális kulturális anyagok megőrzési célú többszörözését és átvételét;
10. az eredetileg digitális formában létrehozott anyagok kötelező példány-szolgáltatására vonatkozó politikák és eljárások kialakítása során, az irányadó előírások túlzott eltéréseinek megelőzése érdekében vegyék figyelembe a többi tagállamban e tárgyban meghozott intézkedéseket;
11. a szellemi tulajdonjogokra irányadó közösségi és nemzetközi jogi rendelkezések teljes mértékű tiszteletben tartásával rendelkezzenek nemzeti jogukban a webes tartalom ezzel megbízott intézmények általi, az interneten található anyagok összegyűjtésére alkalmas technikák, például a webes szüretelés („web-harvesting”) igénybevételével történő megőrzéséről;

További teendő

12. tizennyolc hónappal ezen ajánlásnak Az Európai Unió Hivatalos Lapjában történő kihirdetését követően, majd attól fogva kétfévente tájékoztassák a Bizottságot az ajánlás nyomán végrehajtott intézkedéseikről.

Kelt Brüsszelben, 2006. augusztus 24-én.

Digitális megőrzés

7. a szerzői jogok teljes mértékű tiszteletben tartásával alakítsanak ki olyan nemzeti stratégiát a digitális anyagok hosszú távú megőrzésére és hozzáférhetőségére, amely:

a Bizottság részéről

Viviane REDING

a Bizottság tagja